

MAANVIS

De schoolmeester A.B. van Deirse werd tijdens zijn leven als een expert op het gebied van walvissen beschouwd. Vooral de fossiele en gestrande zeezoogdieren ondervonden zijn belangstelling. In de jaren dertig van de vorige eeuw promoveerde hij op dit onderwerp. In zijn proefschrift somt hij alle aangespoelde walvisachtigen van de Nederlandse kust op. Natuurlijk verhaalt hij ook van de twee potvissen die rond 1600 op het Noordwijkse strand het leven lieten. Voor de registratie van vondsten op het strand in de vorige eeuw bouwde hij langs de kust een netwerk van waarnemers op.

Een dezer dagen kwam ik een artikel van de hand van Van Deirse in het blad "De Levende Natuur" tegen. Hij beschrijft daarin alle bekende vangsten en vondsten van Maanvissen van onze kust. Om te beginnen het exemplaar dat door Dodonaeus in 1583 wordt genoemd, `ghevangen achter Engelant.` Voor Noordwijk noemt hij aanspoelingen in 1949 en 1956.

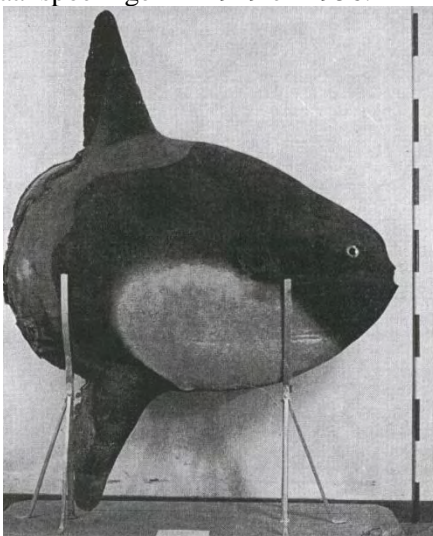

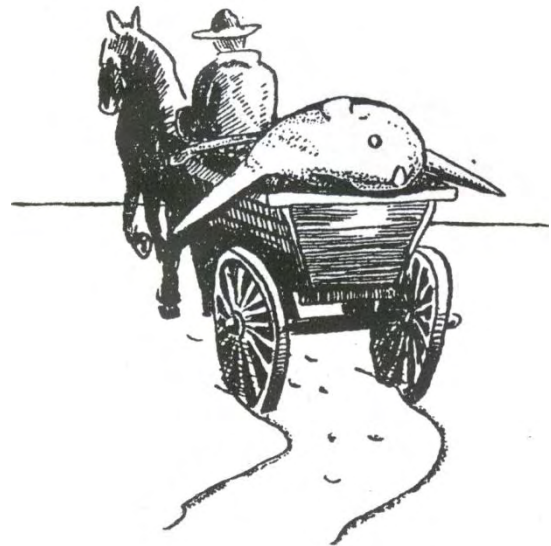
Fig. 1.

De Maanvis, die op 13 dec. 1889 op Ameland strandde, thans opgezet in het Rijksmuseum van Natuurlijke Historie te Leiden. Elke band van de maatstok is 25 cm. Foto H. F. Roman, Leiden.

Maanvissen verblijven gewoonlijk in zuidelijker wateren, maar komen wel eens in de Noordzee terecht. Onduidelijk is daarbij of deze vissen via

Het Kanaal, of door de Ierse Zee naar het noorden komen. Het betreft gewoonlijk kleinere exemplaren. In Naturalis echter staat een Maanvis van meer dan drie meter hoog. Dit dier strandde in 1889 op het eiland Ameland.

Mijn eigen belevenissen beperken zich tot de vondst van twee kleine Maanvissen die ik ooit op het strand tussen Noordwijk en Katwijk vond. Dat was op een dag met oostenwind, na een storm. Vanuit zee was allerlei dierlijk materiaal door de onderstroom op het strand terecht gekomen. Een andere ervaring met een Maanvis was niet op het Noordwijkse strand, maar er waren wel Noordwijkers bij betrokken. Een jaar of twee geleden stonden we met een groepje mensen op de Brouwersdam naar vogels te kijken tot we wat gespattel in een werkhaven zagen. Geen dolfijn of een bruinvis, maar het betrof een Maanvis van een meter hoog. Het beest kon vanwege de geringe diepte niet verticaal zwemmen. Goede raad was duur. Met man en macht kregen we de vis op een deken en op het droge. Even verder langs de dijk, bij een sluis met diep water, werd het dier weer te water gelaten. Het gaf daarbij toch wel wat voldoening toen hij of zij daarna weer zee koos. Maar ach, toen ik het verhaal aan de ecooloog van de provincie Zeeland vertelde, bleek dat het beest toch later dood was gevonden. Een illusie minder!

Een van de leukste verhalen over een Maanvis is te vinden in een boekje van Jan Joost ter Pelkwijk. Die vond in 1938 een Maanvis op het strand bij de Wassenaarse slag. Met de hulp van enkele schelpenvissers werd het dier op een schelpenkar naar Katwijk gereden. Vandaar ging het met een vrachtauto naar het museum in Leiden. De schelpenvissers gingen weer aan het werk. Volgens Van Pelkwijk hadden zij nog nooit zo'n `zeekakkelobbus` gezien.

W.Andelaar